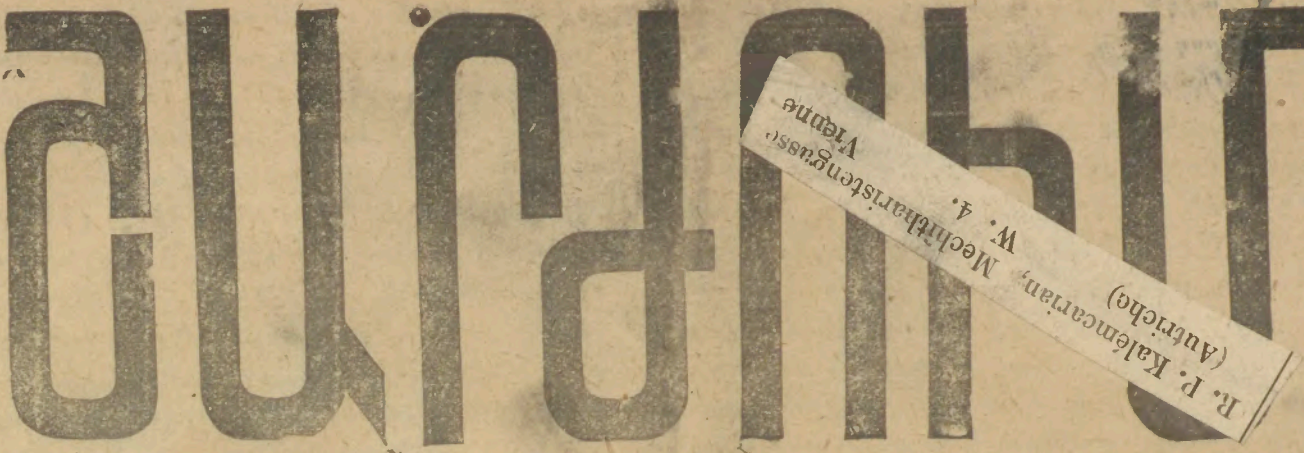


ՁԱՌԱՆՈՒՄԻ ԿՐՈՒՄԻ ԿՐՈՒՄԻ

Պուշկարիոյ համար 12 Յր
Տարեկան
Վեցամսեայ 6 »
Արսասահմանի համար տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »

Աւերիկայի համար 3 Տր
Տարեկան
Վեցամսեայ 1.50 »

Իրականացնելու տարիս ինչ երեսնակ համար 40 ս. վիսի վերջին երեսնակ համար 20 սակարկելու հետեւին անկախակերտու համար 20 0/0 զեղչով շաբաթը
Վառնայի համար 40 սակարկելու



R. P. Kalemcarian, W. F. Mechtarbistengue (Austria)

Նամակ եր դրամ դ. կեյ իւրազրուքեան հասցիին

Редакция на вѣстникъ «Шаржумъ» Варна

Redaction du journal «Charjoun» Varna (Bulgarie)

Արսասահմանի համար 15 Տր
Պուշկարիոյ համար 8 Տր

Գրութիւնք եւ չեւ տրուի

ՐԱՍԿԻՐ ԱԶԳԱՏՆԵՐԻ ԲԱՂՍԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐ ՏՐՐԱՆՈՒԻ ԶՈՐԵՔՇՈՒԹԻ ԵՒ ՇՈՒԲՈՐԵՐԸ

ՇՈՒԲՈՐԸ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐՈՒՄԻ ԿՐՈՒՄԻ ԿՐՈՒՄԻ ԿՐՈՒՄԻ

«ՉԵՂՈՔ» ԿՈՉՈՒԱԾ ՄԱՍՈՒԼԻ ՎՆԱՍԸ

Անցեալ օրան, դաշնակցական ընկերներն ուղղված մեր յօդուածի մէջ, թեթեւ կերպով ակնարկեցինք մեր հակախափոխական մամուլի մասին, ներքան պատճառ ներկայացնելով մեր յիշատակական մամուլի երկրորդ կարգի օրգանների ուղիւն մամուլին վայել գծից շեղ վելուն:

Որպէսզի մեր ակնարկն ըրտի ակնարկներ չը վնան, այս անգամ մենք աւելորդ չենք համարում աւելի մանրամասնօրէն և փաստելով խօսել հակախափոխական մամուլի մասին, որը «չեղոք» արտադրող մէջ տեղ եկաւ, ապտտեց մեր գրական փոքր իշատէ մարուր հրապարակել, կատարել թշնամու պէտ ջանաց հայ ժողովուրդի աչքում նւստացնել այն, ինչ որ բարձր, գաղութարական և փրկարար էր, այսինքն հայ յիշատակութիւնը և նրան հաւատարմապէս ծառայողներին:

Եթէ չեմ սխալվում առաջին հակախափոխական թերթը, վերջին պոլսական մեծ գաղթականութեան միջոցին, հրատարակվից Բուլղարիայում խմբագրութեամբ յիշատակական կարմակերպութիւններից դուրս մընացած Չաքրեանի և Պոլսոյ սընականացած և աշխարհի ամէն մութ անկիւնները ելած մտած աֆէրիստ Տիգրան Ճգնաւորեանի ղեկավարութեամբ:

Այդ թերթը դուրս եկաւ «չեղոք» դիմակի տակ, և «կատակ» անունով: Նրա էջերը մրտաբան էին կոպիտ, բիրտ Չաքրեանը և մինչև ոսկրների ծուծը կեղծ ձգնաւորեանը, որ այսօր գառան մորթ հագած «Հայաթերթ» է խմբագրում Խուսճուկում: «կատակը» իր դերի մէջն էր, նրա սիւնակներում ամենայն լրրութեամբ և ընկած հին Հոսովի անբարոյականացած ցինիկների վայել ոճով ծաղրվում էր հայ

յիշատակութիւնը, հայ երգը, հայ կինը և հայ աղջիկը: «կատակ» գոյութիւնը կարճատեւ եղաւ. նրա հետ գրեթէ զուգնեցաբար Պարիզում ծնվեց Չօրանեանի «Անահիտը» հայկական հին իմաստութեան գիցուհու անունով հրապարակութիւնով պոլսական նախկին գրադէտների յիմար մաքի ամբողջ էսանսը:

Անուշտ ոչ ոք չէ մտացել Չօրանիկի երկարապատու յօդուածները, որոնք միայն հայ յիշատակութիւնը արտաւերելու համար էին գրվում, փաշայից փշրանքներ ընդունելու համար:

«կատակ» մեռաւ թայց նրան յաջորդեց «Տալրոսը», աւելի ցինիք, աւելի լպիրը, նոյն մարդոց ղեկավարութեամբ: Այդ երկու փոխոյոյին մաքի և զգացմունքների ղեկավարներից քաջալընվեց, հայոց կեանքի ամենաստոր ծնունդներից մէկը, որ այդ ժամանակ ղեկավարում էր վերակազմեալ կոչված Հնչակեանների օրգանը: «Նոր կեանքը» Ու «նոր կեանքը» գարձաւ բացարձակօրէն թերքական մի օրգան: Խուսքս Արփիար Արփիարեանի մասին է:

Տե՛կական կեանքի այդ հարազատ խոշոր արտադրութեան արպերին հետեւեցին նրանց ծագուկները «Վաղուան Չայն», որի խմբագիրը այսօր վերակազմեալ է: «Ժողովրդի Համար», և վերջապէս նոյն շարքի մէջ ընկաւ և «Իրաւունք» այն օրից, երբ այդ թերթի խմբագրութեան մէջ մուտ գործեց «կատակը» և «Տալրոսը» ղեկավարող արաւհոչակ Ճգնաւորեանը. ու «Իրաւունք» գերազանձեց ամէնքին:

Ահա այս յիշած թերթերը բոլորն էլ հրապարակ եկան չեղոք դիմակով: Բոլորի նպատակն էր վարկարեկել յիշատակութիւնը, ծաղրել մրտաբան այն ամէնը ինչ որ ժամանակակից մտածող և գաղափարական հայութեան համար սրբութիւն էր: Այդ թերթերին չը ջապատեցին և բոլոր տակցաբար յիշատակական գրոջի տակ մտնելով, վերջը լքեցին իրենց գրոջի տակ մտնելով, որի սիւնակները մի մի կախաղանի փայտերի պիտի վերածեն նրանց արդարօրոնների համար, և պէտք է հիանան որ հայ յիշատակական երկասարդութիւնը կտրուղացել է այդ աղտոտ մթնոլորտի մէջ գիմանալ, ու գրկել այն, ինչ որ ամեն մի ժողովրդի համար պաշտելի է:

Թերթին չը ջապատեցին և բոլոր նրանք, որոնք երբեմն անգիտակցաբար յիշատակական գրոջի տակ մտնելով, վերջը լքեցին իրենց գրոջը, որովհետեւ յիշատակական այսինչ կամ այնինչ կազմակերպութիւնը զլացել էր անոնց այն բարձր գիրքերը, որոնց հասնելու անտեղի եւ յիմար բողձանքը ունէին այդ ուղորմելի թշուառները...

Ու ահա այդ «չեղոք» կոչուածները, լքեալները, իրար գլխի հաւաքելով մի քանի տարվան մէջ ստեղծեց այն ստոր «չեղոք» կոչուած մամուլը, որի սիւնակները, հայոց ապագայ պատմագիրները մի մի կախաղանի փայտերի պիտի վերածեն նրանց արդարօրոնների համար, և պէտք է հիանան որ հայ յիշատակական երկասարդութիւնը կտրուղացել է այդ աղտոտ մթնոլորտի մէջ գիմանալ, ու գրկել այն, ինչ որ ամեն մի ժողովրդի համար պաշտելի է:

Վ.Ս.Գ.

ՆՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՐԸ

Ի նկատի ունենալով, որ կարգ մը անգոյն և կասկածելի մարդիկ սկսած են կուսակցութիւններու միութեան մեռած ու թաղուած քարոզները վերակենդանացնել և գիրագրող աւտոլին աչքին թող փշել, Պ. Պ. Վարդօ և Հրահատ Կամսար Վառնայի հայ հասարակութիւնը երեքշաբթի երեկոյ Պատեմինէնիէ՛ սրահը կը հրաւիրէին այդ հարցի մասին իբրեւ որոշ կուսակցութեան պատկանող մարդիկ իրենց հայեացքները պարզելու և խնդիրը լուստարանելու:

Որոշուած ժամանակին սրահի բոլոր անունները գրաւուած էին և շատեր ստիպուած էին ոտքի վրայ կանգնել: Ժողովը բացուելէ առաջ յիշատակական երկասարդներ երգեցին սաղմական երգեր: Նոյնպէս ժողովը բանալով խօսքը ձգեց Պ. Վարդօին:

Պ. Վարդօ բէմ դուրս գալով կը յայտարարէ, որ այդ երեկոյ գլխաւորաբար և բացառաբար պիտի խօսի միութեան խնդրի մասին. որովհետեւ Վառնայի հասարակութեան ականջին նորէն կը թմրկահարուի, որ միութեան անյաջող ելքը ունենալուն պատճառը յիշատակական կուսակցութիւններն են: Ան կը բացատրէ թէ այդ տեղ կուսակցութիւնները յանցաւոր չեն, այլ այն մարդիկ, որոնք միութեան փայլուն Ֆրազը հրապարակ կը նետեն և այնքան թեթեւօրէն կը նային այդ ծանր հարցի վրայ: Միայն միութիւն պտաւ չի բաւեր, այլ պէտք է հարցի վիճակը ուսումնասիրել և զայն գնել դրական հողի վրայ, աշխատանք մը. որը երբէք չեն հասկցած և կամ չեն կարողացած հասկնալ Ֆրազին կաշող մարդիկ:

Եւ արգարեւ այն մարդիկ, որոնք կ'ելլեն ու կը պատուին միութեան անունով այն օրը ծակ ու ծուկը մտեր էին, շնայելով որ ճիշդ իրենց օրն էր այդ օրը. որովհետեւ Հայ Ռեղափոխական կուսակցութեան և Հնչակեան կուսակցութեան պատկանող երկու կտրեւոր անդամներ միասին հրապարակ կ'ուղային հարցին մասին կարծիք յայտնելու և խնդիրը լուստարանելու: Ի հարկէ այսպէս պիտի ըլլար: Մենք վարկեան մըն ալ չենք հաւատացիր, որ միութեան ապտտեները ի նկատի ունենալով հայրենիքի շահերը անկեղծ համոզումով կ'ուզեն յեղ. ուժերու համախմբումով զուրկ տալ գործին, այլ ընդհակառակը անոնցմէ մին արտաքսուած այս ինչ կուսակցութեան, միւսը չը գտնելով ու է ընկերական շրջանի մէջ ոչ նախագահի աթոռ և ոչ ալ դանապանի պաշտօն իրենց անձնական կիրքերու և հաշիւներու գոհացում տալու համար անոնք ստեղծեցին: Արշակաւան մը և ապատաններ հոն: Եւ մենք կը կարծենք, այս բաները ի նկատի

առջև գրած պահանջները, մենք իրարու՝ ձեռք ալ կուտանք, բայց մենք չենք լսեր միութիւն միութիւն տղազակող կարգ մարդոց բարձրացուցած վայնստերը: ուրոնք ատով կ'ուտան իրենց գասալքութեան և անյործութեան վերջին ապացոյցը: Բերդը ներքին կը գրաւուի, մարտը տարրերը թող մտնեն յեղ. շարքերու մէջ, ձեռք տան գործող մարմիններուն: Ահս ոչ պիտի միութիւն առաջնորդող ամենալաւ ճամբան, ուր մն կեցցեն կուսակցութիւնները, որոնք կը գործեն...»

Մտաւորապէս այս խօսքերով՝ ծափահարութիւններու մէջ վերացուց Պ. Հր. կամար իր ճառը:

Յետոյ նախագահը բացաւ փնտրանութիւն: Նշան ընդգիծութեամբ խօսեց իրենց, առնանխօսները վտարման կերպով տուին փաստաւոր և համոզիչ պատասխաններ: Վառնայի քոստա միութեան կանոնները, որոնց յուսնի մէջ ունեցած 20 մասն. ճիւղերը ներկայիս Սատուրն աստղին մէջ ընդհանրապէս անհետացած են: Այս քերական աստիճանը, սկսած քերական աստիճանի հարկէ նաեւ իրենց արժանի եզրայրակիցները — Վերակազմեալ — Ալֆարիստները: Աստիճան կողմէ յեղափոխականներու հասցէին աղղած քննադատութիւնները ատենախօսները, յաջող կերպով ետ մղեցին և պաշտպանեցին յեղափոխութեան դատը: Ժողովուրդը մեկնեցաւ դո՛ւ և համոզուած տպաւորութեան տակ:

Մարգարէտներ

Ս Ա Ս Ո Ւ Ն Ը

ՎԱՆ, ՆՈՅ. 10, 1903. — Յեղափոխութիւնը իր հանդարտ բայց յամառ քայլերով օր աւուր կը յայտնուի: Վերջերս Սատուրնէն ստացած նամակները կ'ապացուանեն թէ, հայ յեղափոխութեան այդ հնոցը տարած է խաղաղ յաղթանակներու շարք մը, որ իր փառքին ու վայելած համարին մէջ գեղեցիկ պատկեր կ'առնէ:

Դեռ գարնան սկզբները կատարարութիւնը կը ստանէր հայ ազատ լեռներու մէջ անվերջորէն ու անվախ շրջող ֆէտային ու է կերպով անհանգստացնել: Այդ նպատակաւ ալ մարդիկ խրկած էր Տիրարակերտի կողմէն քեջարներ հրաւիրելու «հայ թաղանթու բանի» ճաշին:

Սակայն միջոց կատարարութիւնը իր պատրաստութեան մէջ էր: Սատուրն հասաւ «Մարիկ» խումբը, ֆէտայիներու ձիարար գունդը, Անակնկալ մըն էր աս: Հայ յեղափոխական պատմութեան մէջ առաջին անգամն էր, որ ձիարար խումբ մը երեւան կուգար իբրեւ զինակիր խումբ: Թէ կատարարութիւնը և թէ Մշոյ թիրաքերը ապրեցան միանգամայն ու սոսկացին արեան վրձնատու ֆէտայիներ: որ ցարդ հետեւին էր, ձիարար կը դառնար ու ընական էր որ անոր հրապարակութեան տեսնող թիրաքն ու քերպը ահաբեկէին:

Կատարարութիւնը կարճ վարանումէ մը ետք իր ինկած վարկը վերականգնելու համար բանակ մը կ'ուղարկէ Սատուրն լեռները, որոնք վրանին կը տնկեն Մէրկէմօզանի դաշտը Շէնքը գիւղի մօտ:

Ուրիշ տարիներ ալ զօրք կը բարձրանար Սատուրն սակայն հայ գիւղերէն հեռու լեռներու կողքին կը բանակէր և իբր թէ «քեջարի» անկարգութեանց առջեւ անհելու համար, Իսկ այս տարի զօրքը կուգայ հայ գիւղերու մօտ, Շէնքը, Մէմալ, Ալիանցիք և Կէլիկուզան գիւղախմբակներու մէջտեղը կը բանակէր: Նրա պատակը պարզ էր — յարմար պարագայ կը փնտրէր կուրի ու այդ իմաստով ալ քարոզեցին Սատուրն լեռները շուրջը գտնուող գիւղերը:

Սատուրն լեռները կը բարձրանար Սատուրն սակայն հայ գիւղերէն հեռու լեռներու կողքին կը բանակէր և իբր թէ «քեջարի» անկարգութեանց առջեւ անհելու համար, Իսկ այս տարի զօրքը կուգայ հայ գիւղերու մօտ, Շէնքը, Մէմալ, Ալիանցիք և Կէլիկուզան գիւղախմբակներու մէջտեղը կը բանակէր: Նրա պատակը պարզ էր — յարմար պարագայ կը փնտրէր կուրի ու այդ իմաստով ալ քարոզեցին Սատուրն լեռները շուրջը գտնուող գիւղերը:

ատով ալ քարոզեցին Սատուրն լեռները գտնուող քարոզներուն, գրգռեցին անոնք նախադարձակ ըլլալու:

Սակայն միջոց հայ ֆէտային կորուստեցած էր իր պատիւը, իր քաջութիւնը ու իր պիտի տար որ կատարարութիւնը յոգեւորեալ անոնք թեմէր: Երբէք, հայ ֆէտային կուէն չի խոստափիր: Ան գիտակ է իր ուժին և պատրաստ է չարիչու կատարարութեան հետ արձակ համարձակ: Աստի Սատուրն քաջները ժողով կը գումարեն, կ'որոշեն բանել զիրքերը ու կիրքերը և սպասել ընդհարման: Նախ կը բարձրանան Կոլիկ սարը ու Սիւտոր քար, ուր մի օր գիւղերայն ֆէտայիներու պահակները կը բռնեն երկու թիրաք ստիկաններ: որոնք կը խոտովանին թէ, եկած է իր քերպերը յոտեհուր և ֆէտայիներու ձիարար գողնալու: Զինուորական ժողովի որոշմամբ և տեսնելու հոգոցը կը կարգադրուի:

Այս գէպքէն յետոյ մերտք խոնքմութիւն կը համարին բարձրանալ աւելի ամուր գիւղեր, և ուրի բանակաւ կ'ընտրեն Անտօք և Կէլիկ լեռներու կատարները ուսկից պարզ կերպով կը տեսնեն թիրաք բանակին իստ ու կացը ու փոխադարձաբար կը զիտեն անոնցմէ: Այս միջոցներու՝ վրայ կը հասնի «քեջարն» ալ մեծ թաղանթեմար:

Այլեւս կուրը անխուսափելի կը թւայ, հետեւեալ մերտք յեղափոխութեան կարմիր դրօշակը կը պարզեն Անտօքի ամենաբարձր կատարը, որով յայտնած կ'ըլլան իրենց վերջնագիրը և կուրու պատրաստ գտնուի: Նրա կուրի թանակները միայն երկու ժամ հեռու կը գտնուէին իւրարմէ:

Կատարարութիւնը կը տնտնար: Ֆէտայի արձակ համարձակ դուրս գալը, կարմիր դրօշակի պարզումը մի ուժգին հարածի պէս իջած էր անոր ետքին, շուրջ շփուէր ինչ ընելիքը: Իսկ քերպերը սոսկուժով կը զիտէին այս երեւոյթը: Անտօք տեսած էին ֆէտային իր թաղանթի մէջ միշտ ըզգուշ որ ոչ ոք չտեսնէ զինք, սակայն զայն չէին տեսած կարմիր դրօշի տակ ազատ ու համարձակ:

Կամ լոյս մը մը վառել եւ երբ շուրջս ալ լուռ է, երբ ես խաչակնքուելով երկրպագութիւն կ'ընեմ, պէտք է որ զեւտիւնը ոչ փոշոտ եւ ոչ ալ թքոտ ըլլայ, Մայրիկին համար միայն որական քառասուն երկրպագութիւն կը ընեմ:

Դատարկապարտը հանեց գլխէն զլիսարը եւ խաչակնքուեցաւ: Արեւելեան Սիւպրիա թող ուղարկեց զիս, անկէ չեմ վախնար: Լաւ է որ...

Ինչուրոպէս տարբեր բան է, Տաճարակիր աշխատանքի վայրը մարդու համար նոյնն է, ինչ որ խեցդեմին խողովակը. նեղ, սեղմուած, ճնշուած, մարդ չը գիտէ թէ ինչպէս շունչ առնէ: Իսկական դժոխքը, անանկ դժոխք մը, զոր Աստուածածինը թող մեզ պահպանէ անկէ, Աւազակ մըն ես, կըստանաւ անգազակին արժանի պատիժը եւ շան վրձնակին կը նախանձիս: Ոչ ուտել, ոչ քնել եւ ոչ ալ Աստուծոյ աղօթիկ կրնաս: Աքսորի մէջ ամէն բանէ առաջ գիտ համայնքի մը մէջ պիտի արձանագրել սամ ինչպէս ուրիշները: Օրէնքի համաձայն, մեծաւորները ինձ պարտաւոր են բաժնետոմս մը տալ: Այո՛, հող կայ այնտեղ, ինչ:

Կամ լոյս մը մը վառել եւ երբ շուրջս ալ լուռ է, երբ ես խաչակնքուելով երկրպագութիւն կ'ընեմ, պէտք է որ զեւտիւնը ոչ փոշոտ եւ ոչ ալ թքոտ ըլլայ, Մայրիկին համար միայն որական քառասուն երկրպագութիւն կը ընեմ:

Բնիկ սատուցիներն ալ իրենց վերաները շարած էին ֆէտայիներու դիրքերուն տակ լեռան ստորտը և արեւուն վրայ: Կատարարութիւնը յոյս ունէր թէ գէթ սատուցի հայր ֆէտայի հետ շփուի ըլլայ, պիտի դաւանէ և ազատութեան հերոսներուն, սակայն լեռներու, ստորտի վրաները հակառակ ապացուցին: Սատուրն միւտիր-գայմագամ Սալէն աղան և կոմիէր Հիւսնին կը գիտնան սատուցիներուն և բացատրութիւն կ'ուզեն իրենց բռնած ընթացքին — ֆէտայիներու շուրջը համարձակութեամբ — համար: Սատուցիները կը պատասխանեն: «Մենք սեսա՞նք և շատ մը ապացոյցներ ունինք, որ մեր յեղափոխականներէն հեռու մնալու միջոցին կատարարութիւնը ոչ միայն չխաբեց մեզի, այլ ամենաճարայիղ միջոցներու գիտեց մեզի ոչնչացնելու: Օրինակ Սպահանք եւ Հիւսնիք գիւղերու հրկիզումը, Սերոր ատուժի սպանման ատիւ կէլիկուզանի թաղանթը եւ սպանուի լեռները. խոզարկութեան պատրուակի տակ Աղբի գիւղի թաղանթը: Եւ շուրջամերկի եւ Գեղաշէնի հրկիզումը եւս եւս: Արդ մենք գերադաս համարեցինք եւ որոշեցինք յեղափոխականներու հետ ձեռք ձեռքի տուած պատուով կոտորի, պատուով մտնել քան ձեր խաբուսիկ քաղաքս կանուժեան տակ սխտէմաթիկ բնաջնջուի:»

«Հայրենիք»

(Շարունակելի)

ՈՐՈՒ ԿԵՍ ՄԻԱՆԱՆՔ

Միանանք Պ. Ռուչպուրեանին հետ, որ 15 տարի շարունակ սօցիալիզմ քարոզած է հայ գիւղացիին, հայ արհեստագործին, հայ վաճառականին եւ իր ընկերներով այդ մաքուր հասանք մը ստեղծած, սերունդ մը պատրաստած են եւ այսօր հնչակեան շարքերէն դուրս ձգուելէն ի վեր այդ իր տարածած գաղափարը վնասակար կը նկատէ եւ միութիւն կը պոսայ ինչո՞վ կապահովէ մեզ Պ. Ռուչպուրեանը:

Կէս կը պատմեն, զոր ձիւնի պէս ձրի կրնաս առնել, վերցուր որքան որ կուգես Բարեկամ արտերկրեւտան, բանջարանոցի համար հող, ինչպէս եւ տան համար... Այն ատեն ես ուրիշներուն պէս կ'սկսեմ հերկել, ցանել, անասուններ եւ ամէն բան կը գնեմ ինչ որ տնտեսութեան կը պատկանի. մեղուներ, ոչխար, շներ... սիպիական կատու մը, որպէսզի մկները ինչքա ու ստացուածք չը կրնան, կը բարձրացնեմ անկէ յետոյ տան շորս պատերը, կը գնեմ սրբոց պատկերներ... Եթէ Աստուած կամենայ կամ անասնամ, զաւակներ կուտենամ:

Դատարկապարտը կը մըմջէր, ու ունկիւղիներու վրայ չէր նայէր, այլ ուրիշ կողմեր: Որքան ալ որ մտածուիներ միմիտ էին, սակայն այնպէս տաքութեամբ, այնպէս սրտանց կը նկարագրէր, որ անկարելի էր անոնց չը հաստալ: Անոր պզտիկ բերանը ժպտով կը ծածկուէր, ամբողջ դէմքը սակայն, աչքերն ու զիթը ստամ էին ու թմբած հեռուները ջանկութեան երանելի նախաձայն կով: Ոստիկանները մտիկ կընէին անոր եւ կը զիտէին լրջօրէն... բայց ո՞չ անտարբեր:

(Շարունակելի)

տապարտուած եղբօր ես արդէն:

— Է՛հ, սիրելի բարեկամ: Զորս տարի օճիկուած գլխով պտտեցայ և շրջմանի կրեցի:

— Ի՞նչ յանգանքի համար:

— Սպանութեան համար, սիրելիս, երբ Լուզնա պատանի մ'էի, մօտաւորապէս տասներեք տարեկան մայրս պատահամբ կալուածատիրոջ բաժակին մէջ սօղաի և թթուափ մը տեղ արտնդի էր դրեր: Բազմաթիւ տարբեր սուփեր կային մառանին մէջ, մարդ կրնար շատ գիւրաւ սխալուիլ... Դատարկապարտը հատաջեց գլուխը շարժեց ու ըսաւ:

— Մայրս բարեպատ էր, բայց ո՞վ կրնայ հասկնալ, ուրիշ մը հոգին նախնական անտառ մէջ կրնայ ըլլար որ ան իր հոգուն մէջ չէր կրը շար հանդուրժել որ կալուածատիրը ուրիշ սղախին մը իրեն աւելի մօտ համարեր... Թէ Լուզնա գիւղումը թունաւորից: Աստուած գիտէ, պզտիկ էի այն ատեն և ամեն բան չէի հասկընար... այժմ կը մտաբերեմ, որ կալուածատէրը իրեն ուրիշ սիրական մ'էր ասեր, որով մայրիկս շատ տրտմեր էր կարծեմ երկու տարի տեւեց դատաստանը: Մայրիկս քսան տարի տաճանակիր աշխատանքի դատապարտեց:

ցու, ես սակայն, անշափահասութեան համար տանտերկու տարուան:

— Դու ինչո՞ւ...:

— Իբրեւ մեզ ակից, Բաժակը ես մտաւոր կալուածատիրոջ, Միշտ ասանկ էր, մայրիկս կը պատրաստէր սօգայի շուրք և ես կը մտաւորանէի կալուածատիրոջ: Սակայն, եղբայրներ, ասիկա ձեզի կը պատմեմ մտերմօրէն, ինչպէս Աստուծոյ առաջ, ոչ ոքին չը պատմէք...

— Է՛հ, արդէն ոչ ոք չը պիտի հարցնէ — ըսաւ Պոտաշան — ուրեմն զուտաճանակիր աշխատանքէն փախած ես, հա՞...:

— Այո՛, սիրելի բարեկամ, այնտեղէն եմ փախել: Մենք տասնեւչորս հոգի էինք որ այնտեղէն փախանք: Աստուած անոնց առողջութիւն տայ անոնք փախան եւ զիս ալ միասին վերցուցին. դեհ դու հիմա ազնուութեամբ դատէ, թէ ի՞նչ պատճառով ես իմ կողմէն ըսելու: Զիս նորէն տաճարակիր աշխատանքի կուղարկեն. բայց ես տաճարակիր աշխատանքի համար ի՞նչ բաներ եմ, Ես փախուկ, հիւանդոտ մարդ մը եմ, ես պէտք է որ մաքուր քնանամ եւ ուտեմ: Երբ Լուզնայի մէջ Աստուծոյ շատ կը սիրեմ պզտիկ լապտեր մը

եան որ եթէ վաղը միութեան զաղա փարակիցներէն ալ արհամարհուի միութեան զաղափարն ալ քննակար չպիտի համարէ :

Որո՞ւ հետ միանանք : Պ. Սուշ- պուլեանին հետ , որ 96ին իր նախա- գահութեան տակ գումարուած պատ- գամաւորական ժողովին մէջ Պ. Նա- զարբէկին համար կըտոյազէ : Եւ այն վկայութիւնը , թէ ոչ միայն Նա- զարբէկ յեղափոխութեան համար հա- լաքուած զրամները չէ շահագործած , այլեւ իր անձնական գարձէն 18072 Ֆր. ալ հայ յեղափոխութեան զոհած եւ իւր անձնական հաշուով ապրած է : Պ. Սուշպուլեանին այդ վկայու- թեան վրայ պէտք է հայ ազգը ար- ձան մը կանգնէ Նազարբէկի համար , իսկ հիմա ինչպէս կը վարուի նա Նա- զարբէկի հետ :

Գուրպէթին հետ միանանք , որ 50 Ֆրանքի համար Հոսան Եէֆթի դարձած է . եւ վաղը 100 Ֆրանքի համար կարող է Մէնձէա Այի դառ- նալ եւ բաժնոց մըն ալ կապել : Գուրպէթին հետ , որ երեկուտ իրա- շագող , գինահիմար , բազմախնդիր դաշնակցութեան վիճուկ եւն ածա- կաններով մկրտած Արմէն Շիտանը այսօր իր շահուն համար Տիար Արմէն Շիտան կանուանէ . որ զաղափարի անվեհեր զինորդ հերոս Սէրմեանի կախազանին վրայ Պոլսոյ սուլթանա- յունը թերթերուն ձայնակցելով ա- լազակ կանուանէ :

Պ. Ժանկիւրեանի՞ հետ միանանք , որ իրեն կարեւորութիւն չի տուող- ները խաչագողներ , աղտոտներ եւ կասկածելիներ են , թեկուզ թէ ա- տոնք Բարկէններ եւ Ժիրայրներ ըլ- լան , իսկ իրեն կարեւորութիւն տը- լողները մեծ հայրենասէրներ են թէ- կուզ թէ ատոնք Դիմակաւորներու հերոսները ըլլան :

Վահան Եահրիմանին հետ միա- նանք , որ այսպէս կոչուած յեղափո- խական կուսակցութիւն մը զինքը կեդրոնի անդամ ըստած է թայց ազ- գին վիճակին սրտցաւ եւ յեղափոխա- կան գործին վեհութիւնը բրտնող ո եւ է հայ՝ ոտքին եղունք անդամ չի յանձնիր այդ դաւաճանին կատաւա- բելու :

Սուրէն Պարթեանին հետ միա- նանք , որու մասին իր բարեկամը եւ վարպետը կուտայ հետեւեալ վը- կայութիւնը :

Անահիտի 3րդ տարուան 3րդ թի- շին մէջ կը կարդանք . այդ հրէջը ամէն բան ընելու կարող է . Գալ- Փանական մասունքով Եւրոպացի բողոքական բասթէօններէ դրամ շու- թող իր բարեկամներուն պատկանող ապագրական տուեր անոնցմէ գաղտ- նի փախցնելով ծախող , Մալչիսթրի վաճառականի մը զէմ իր գրած մէկ յօդուածը պարունակող , Վալպուան ձայնին մէկ թիւը 10 ոսկիի փոխա- րէն հրապարակ չմանել հաւանող եւ զեռ չեմ ուզեր , չեմ կրնար երեւան հանել եղեռնական աղտոտութիւնը իր բուն ներքին կեանքին , եւ այս մտղկային զղկղալքն է , որ աղբին բարքերն ազնուացնելու , սրիկաներ ձաղկելու յաւակնութիւնը կուենայ կոր հիմա... :

Միանանք այն միութիւն պոռա- ցողներուն հետ , որոնք կեանքեր- նուն մէջ հայ յեղափոխական սուրբ զորքին մամար սանդիւ չեն զոհած , չեն ուզեր զոհել եւ իր ամբողջ ունե- ցածը ապագան նոյն իսկ կեանքը զո- հող յեղափոխական ն վրայ իրենց ամբոխային համոզումներով ճնշու-

քանիցնեկ կուզեն : Միանանք այն խեղճ դասակար- գին հետ , որ ունի շարլաթան մը երբ բեմէն 3 անգամ հայաստան , սիրուն հայրենիք , ազատութիւն բառերը արտասանէ ամենամեծ հայրենասէրը կը կարծեն եւ կակին աբրող ու- ժով ծափահարել :

Իմ համազումով միութեանը պէտք պէտք է կայանայ , բարոյական մա- ջուր քիչ չատ դատողութիւն ունե- ցող . գործին սիրուն համար գրամը ապագան , կեանքը զ հելու տրամա- ղիր գասակարգերու մէջ , ապա թէ ոչ վերոյիշեալ մարդկանց հետ եղած միութիւնը ոչ թէ օգտակար կըլլայ , այլ ունեցածնիս ալ ձեռքէ կը հա- նենք :

Փորձեալը կրկին փորձելը յիմա- րութիւն է . Հնչ . միութիւնը աչ քերնուս առաջն է :

Յա. ուրիւն Սույիկիւն

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գնդապետ Պէնտէրէվ վերա- դարձած է նորէն Ռուսիա :

— Ազգ. ժողովին մէջ երեսփո- խան Տիմիթիով առաջարկեց որ- սորդութեան տուրքը 25 Ֆր. էն իջեցնել 10 Ֆր. ի եւ արհեստով որսորդներուն տարեկան 40 Ֆր. տուրքը բարձրացնել 60 Ֆր. ի : Առաջարկը կա , 6 վիճաբանութե- նէ վերջ ընդունուեցաւ :

— Գերմանական կայսրը վիլ- հելմ գահաձառանք իշխան Պորի- սի իր ծննդեան տասներորդ տա- րեդարձին առթիւ նուիրած է կարմիր արծուի շքանշանը : Այս առթիւ կայսեր ե իշխան մէջրա- նանտի միջեւ փոխանակուեցան սիրելի Տեռագիրներ :

— Պուրկիւրի մէջ շոգեհատքէն նսւցորեն փոխադրուած միջոցին խեղդուած են երկու բանուորներ : Ասոր վրայ բոլոր աշխատաւոր- ները զործադուլ են շոչակած :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ն

Սերպիական կուսակցութիւնը պնդածնապէս հերքեց Բ. Դրան հրապարակ նետած այն լուրերը , թէօս ճմանակ լսին վրայ գտնուած սերպիական զիւղերու մէջ տի- նամիդ եւ ոււմը կը պատրաստուի թուրքիա անցնելու համար : Աս- սով Դուռը կ'ուզէ զինքը արդա- րացնել վե՛լ շերտ սերպիական սահ- ման փոխադրած չօրքերուն բ- րած շահատակութեանց համար ե կը ցանկայ զմուտարացնել մակե- ղոնական բարեկորդութեան հարցը :

— Մակեդոնիոյ օստիկանու- թեան ընդհ. հրամանատար ար ձէօրճիս , հարիւրապետ Գապրիլ եւ սպայ Սոնեօրէլի արգէն հա- սած են Պոլիս :

— Միացեալ նահանգներու նա- լատորմիւր թրքական ջուրի էն

հեռացած է կոտորուելիք փոր- ձերու մասնակցելու համար : Պաշ- տոնական շրջաններու մէջ կը կարծուի , որ այդ հեռացումը մի- այն ժամանակի մը համար է եւ փորձերը աւարտելէն վերջ նաւա- տորմիւր աւ լի մեծ ուժերով պի տի վերադառնայ պահանջել հար- կին Միացեալ նահանգներու շա- հերը պաշտպանելու համար :

ՄԱԿԵՂՈՆԵՍ

Չնայելով որ Սուլթանը սկսած է իջեցնել գործադրել Մա- կեղոնիոյ ժողովրդի գրութիւնը որ ըստ օրէ աւելի կը ծանրանայ , Հալածանքները դադարած չեն եւ նոր փոխտակները դիմած են զէպի պուլկարական սահմանը :

— Անգլիական կայսրոյ գիրքը խօսելով Մակեղոնական հարցի մասին , կը յայտնէ , որ Անգլիա չէ խնայած ամէն ջանք իջեցնելու գործը , յաջողցնելու համար : — Բ. Դուռը յիշատակագիր մը ներկայացուց երկու պետութեանց դեպքաներուն , որուն մէջ ան կը յայտնէ , որ յեղափոխական- ները սկսած են Սերպիոյ սահ- մանին վրայ պայթուցիկ նիւթեր եւ ուժերը պատրաստելու Թիւր- քիա մտցնել , նոր տեսակի ուժե- բերը անձայն են եւ շատ ահեղ քան նախկինները :

Գուռը նոյնպէս յայտնեց , որ Պուլկարիայէն Թիւրքիա անցած են զինուած խումբեր Սէլանիկի վրայ յարձակում գործելու հա- մար : Գուռը պետութեանց ուշա- դրութիւնը հրաւիրեց պուլկա- րիոյ սպասու զինման վրայ :

— Սուլթանը երկու պետու- թեանց դեսպաններուն իմացու- ցած է , որ պէտք է Մակեղոնիոյ համար որոշուած եւրոպացի սպա- ներու թիւը շուփաւորել :

ՌՈՒՍԻԱ

Բոտերիոյ թիւն Ռուսիա չուղեր Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ բազ- իում ունենալ եւ կը ցուցնէ խաղա զաւարակաւ ձգտումներ : Նախ- յին ընկերութեանց կողմէ եղած առաջարկները կառավարութիւնը մերժած է :

Ա Ի Ս Տ Ր Ի Ա

Թէմուար քաղաքի սօցիալիս- տական կազմակերպութիւնը յա- ռաջ բերած էր կարգ մը խռո- վութիւններ : Այժմ ստիկանու- թիւնը խռովութեան պարագրու ի- ներու մօտ դտած է մեծաքանակ զինամթերք եւ յեղափոխական ու- զիով գրուած թուցիկներ , ո- րոնց մէջ ժողովուրդը կը հրա- լիրուի պաշտօնաներուն , ազա- րակատէրերուն եւ հոգեւորա- կաններուն զէմ կուր հրատա- րակել :

— Պուտաբէշթի մէջ ատայձա- գործները եւ կոտականները գոր- ձադուլ հռչակած են : Աշխատա- նոցները քանի օրէ ի վեր կը մը- նան ցոյց :

ԱՆԳՂԻԱ

Անգլիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ կն- քուած է դաշնագիր մը , որով ստորագրող պետութիւնները պի տի հատուտ իրենց մէջ հաշ- տարար առեան մը :

ԱՄԵՐԻԿԱ

Ուրկուայի մէջ ծագած է ա- պստամուտութիւն : Ապստամբները յաջող կերպով զարկած են կառա- վարութեան զօրքը եւ գրաւած մեծաքանակ զինամթերք . գրու- թիւնը ծանր է :

ՃԱՐՈՆ

Ճարոնիա իր լիբերլին խօսքը դեռ շարտասանեց : Այդ փոքրիկ երկիրը կարող է հպարտանալ , որ այսօր ամբողջ աշխարհ լար- ւած ուշադրութեամբ կը սպասէ իր տալիք պատասխանը իմանալ :

ՌԱՅՈՒՄ Ե 1904Ի ԲԱԺԱՆՈՐ- ԳՊԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՒՐԿՆԻՆ

Պուրկան , Հասարակական եւ Բարեփոխական Հանգէտը : ՊՈՒՐԿՆԻՆ Ե Կանգէտը , որ երբեք տա- րիէ ի վեր կը հրատարակուի նոր խմբագրութեան մը կողմէ եւ աշխա- տակցութեամբ ուստանայ եւ թիւքա- հայ ամենապարագագէտներու , Հայոց միակ էրջ ու եւրոպական իմաստով հանդէս է այսօր : Իւրաքանչիւր ամիս յոյս կը տեսնէ 250 — 300 էջերէ բաղ- կացած մեծագիր հատոր մը , հետեւեալ ք ժիններով :

- 1. Վէպեր , պատմուածքներ , թատ- րերգութիւններ . 2. Բանաստեղծու- թիւններ . 3. Գրական , պատմական եւ հրապարակախօսական , յօդուածներ . 4. Գրականութիւն եւ Մասնախօս- սութիւն . 5. Նորութիւններ հայ եւ օտար գրականութիւններէ . 6. Գրաու- թեան , զեղարուեստի եւ արհեստա- գիտութեան աշխարհէն . 7. Տեսնա- կան հարցեր . 8. Ներքին տեսութիւն . 9. Գաւառական կեանք . 10. Արտա- քին տեսութիւն . 11. Նամակներ արտասահմանէն . 12. Պարբերական հրատարակութիւններ . 13. Յուելլ- ուած , պ մը 14 Յօդարարութիւն- ներ ամէն ինչ ույ :

ԲԱԺԱՆՈՐԳՍԳԻՆԸ

Արտասահմանի համար տարեկան 32 Ֆր. կես տարին 18 Ֆր. ամսական 3 1/2 Ֆր. :

Բաժանորդ գրուել փափաքողները թող զինքն հետեւեալ հասցէին կանխիկ դրկելով յաճճեղիմը .

H. AGHASSER Weinbergerstr. 103II Zürich (Suisse)

5-8

ОТГОВОРНИКЪ

Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность“ Варна